

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ РИЖІЮ

Лук'яненко В.М. к.т.н., доцент, Никифорова А.П. аспірант
*Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені Петра Василенка
м. Харків, Україна*

Одним з найважливіших складових економічного стану України є ринок олії. Вирощування олійних культур є важливою складовою сільськогосподарського виробництва багатьох країн світу, в тому числі і в Україні [1].

Зараз вирощування рижю в Україні, на превеликий жаль, майже припинилося. У 2012 році рижієм було засіяно лише 126,9 га, у 2013р. площі під рижієм збільшилися до 202,4 га, але вже у 2014 році вони зменшилися до 71,1 га у Сумській, Чернігівській, Київській та Черкаських областях, хоча є всі передумови для розширення площ під його посівами по всій Україні. Для подальшого нарощування в Україні виробництва рослинних жирів та високобілкових кормів постає потреба у більш широкому використанні потенційних можливостей рижю ярого [2].

Фермери України не зацікавлені у вирощуванні цієї олійної культури, через що і площі посіву даної культури є незначними. Скасування вивізного мита на насіння рижю дасть можливість цій культурі на рівних конкурувати з іншими олійними рослинами та країнами-експортерами. Враховуючи значення рижю, зростання попиту на насіння та олію, а також невибагливість культури до вирощування, є необхідність заохочувати господарства до вирощування рижю.

Останнім часом рижій став об'єктом різного роду експериментів для оцінки його майбутнього потенціалу. Повернення зацікавленості до нього викликано рядом причин, головні з яких – невибагливість до вирощування, унікальні властивості й склад рижієвої олії, корисна для здоров'я композиція жирних кислот, великий добір вітамінів, висока стійкість до окислювання.

Завдяки своїй невибагливості рижій вирощують всюди, аж до тундри. У Закавказзі його посіви розміщують до висоти 2200 м над рівнем моря [3].

Рижій можна культивувати на самих різних типах ґрунтів, навіть тих, що не відрізняються особливою родючістю. Його добре вирощувати на легких супіщаних ґрунтах. Рижій непогано виносить хлористі солі. Однак, з огляду на дрібнонасінність культури й труднощі проростання насіння на ґрунтах глинистих, здатних до запливання й швидкого ущільнення, під посіви рижю доцільно відводити ґрунти більш легкого типу.

Українською цінною властивістю, що відрізняє рижій від багатьох культур родини хрестоцвітих, є його висока стійкість до заселення хрестоцвітими

блішками та іншими шкідливими комахами. Навіть у період сходів, найбільш уразливий період для інших рослин родини хрестоцвітих, незначні ушкодження зовсім не позначаються на подальшому розвитку ріжю. Урожайність в основному пов'язана з кількістю продуктивних гілок й, меншою мірою, з абсолютною масою насіння. Дуже сильна мінливість ознаки гіллястості є основною причиною нестійких урожаїв ріжю.

Досліджено можливість використання ріжієвої олії для повсякденного споживання в їжу у якості функціонального продукту. Олія ріжю містить велику кількість незамінних поліненасичених кислот, у тому числі: ліноленової – 31-41%, лінолевої – 16-20%, олеїнової – 17% і ейкозенової – 15%. Ці речовини не синтезуються в організмі людини, тому були названі есенціальними (незамінними). Вони здатні знижувати рівень холестерину в крові, нормалізувати артеріальний тиск, надають стійкість і еластичність кровоносним судинам, запобігають утворенню тромбів, є корисними при порушеннях жирового обміну і запальних процесів, знижують ризик розвитку атеросклерозу і серцево-судинних захворювань. Роль і активність поліненасичених жирних кислот є настільки високими, що останнім часом їх стали відносити до вітамінів і назвали вітаміном F. Потужний антиоксидантний комплекс, представлений в олії ріжю вітамінами А, С, Е, активно захищає від дії вільних радикалів і допомагає протистояти старінню й хворобам. Завдяки своїм властивостям вітамін Е завоював славу "вітаміну молодості". Добова потреба дорослої людини у вітаміні Е становить 10 мг. В олії ріжю вміст вітаміну Е складає 90-100 мг/%, наявні β-каротин, стероли, установлена присутність каротиноїдів і хлорофілів [3].

Культура ріжю екологічно безпечна та надзвичайно пластична до агроекологічних умов вирощування, має високу рентабельність виробництва завдяки тому, що не потребує застосування інсектицидів та фунгіцидів.

Список літератури

1. Осадчук В. Виробництво та регулювання ринку насіння соняшнику і продуктів його переробки / В. Осадчук // Економіка України. 2002. № 12. С. 72-75.
2. Агрокарта посевов [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://rizhii.4sg.com.ua/>.
3. McVay K. Camelina Production in Montana [Електронний ресурс] / К. А. McVay. – Режим доступу <http://www.montana.edu/wwwpb/pubs/mt200701AG.pdf>.